

TURLI INVESTITSION STRATEGIYALARNI TAHLIL QILISH VA ULARNING KORXONA SAMARADORLIGIGA TA'SIRI

Obidov Sanjarbek

Andijon davlat texnika instituti

Iqtisodiyot yo'nalishi 4-kurs talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqola “Turli investitsion strategiyalarni tahlil qilish va ularning korxona samaradorligiga ta'siri” mavzusiga bag'ishlangan bo'lib, investitsion strategiyalarning korxona faoliyatiga qanday ta'sir ko'rsatishini o'rganadi. Maqolada investitsiyalarning asosiy turlari - to'g'ridan-to'g'ri, portfel va ijtimoiy mas'uliyatli investitsiyalar - batafsil tahlil qilinadi. Har bir strategiyaning afzalliklari va kamchiliklari ko'rsatiladi, shuningdek, ularning korxona rentabelligi, raqobatbardoshligi va uzoq muddatli barqarorligi ustida qanday ta'sir ko'rsatishi aniqlanadi. Maqolada shuningdek, investitsion strategiyalarni tanlashda e'tiborga olinishi lozim bo'lgan omillar, jumladan, bozor sharoitlari, iqtisodiy tendensiyalar va korxonaning ichki resurslari haqida ham ma'lumotlar keltiriladi. Tahlil natijalari asosida, turli investitsion strategiyalarni qo'llash orqali korxonalar o'z samaradorligini oshirish, risklarni kamaytirish va yangi imkoniyatlardan foydalanish imkoniyatlariga ega ekanligi ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: investitsiya, investorlar, iqtisodiy rivojlanish, portfel investitsiyalar, investitsion strategiyalar, diversifikatsiya.

Kirish. Investitsion strategiyalar - bu investorlar tomonidan o'z sarmoyalarini boshqarish va maksimal foyda olish maqsadida ishlab chiqilgan reja va yondashuvlardir. Har bir investor o'z maqsadlariga, risk darajasiga va moliyaviy imkoniyatlariga qarab turli xil investitsion strategiyalarni tanlashi mumkin. Ushbu strategiyalarni tahlil qilish orqali investorlar o'z sarmoyalarini yanada samarali boshqarish imkoniyatiga ega bo'ladi [1]. Investitsiyalar iqtisodiy rivojlanish va korxona muvaffaqiyatining muhim omillaridan biridir. Ular turli shakl va yo'nalishlarda amalga oshiriladi.

To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar - bu investorlar tomonidan boshqa mamlakatlarda yoki hududlarda joylashgan korxonalarga to'g'ridan-to'g'ri kapital kiritishidir. Bu turdagi investitsiyalar ko'pincha yangi ishlab chiqarish quvvatlarini yaratish, mavjud bizneslarni

kengaytirish yoki yangi bozorlarni ochish maqsadida amalga oshiriladi. To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar ning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

1. Nazorat va boshqaruv
2. Barqarorlik
3. Mahalliy iqtisodiyotga ta'siri

To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar investorlar uchun o'z sarmoyalarini boshqarish imkonini beradi. Ular o'z biznes jarayonlariga bevosita ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu esa ularga strategik qarorlar qabul qilishda katta erkinlik beradi. To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar ko'pincha uzoq muddatli istiqbolga ega bo'ladi. Investorlar o'z sarmoyalarini uzoq muddatli foyda olish maqsadida kiritadilar. To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar mahalliy iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, yangi ish o'rinlari yaratadi va mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantiradi [2]. Biroq, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar ham o'ziga xos risklarga ega. Mamlakatdagi siyosiy beqarorlik, iqtisodiy o'zgarishlar va valyuta kurslaridagi tebranishlar investorlar uchun xavf tug'dirishi mumkin.

Portfel investitsiyalari — bu investorlarning bir nechta moliyaviy aktivlarga (aksiyalar, obligatsiyalar, fondlar va boshqalar) sarmoya kiritishidir. Bu turdagi investitsiyalar asosan moliya bozorlarida amalga oshiriladi va investorlar uchun diversifikatsiya imkoniyatini taqdim etadi. Portfel investitsiyalarining asosiy afzalliklari:

1. Diversifikatsiya - portfel investitsiyalari investorning riskini kamaytiradi. Bir nechta aktivlarga sarmoya kiritish orqali, investor bitta aktivning qiymatining pasayishi natijasida yuzaga keladigan zararlarni boshqa aktivlardan olingan foyda bilan qoplash imkoniyatiga ega bo'ladi.

2. Tezkor likvidlik - portfel investitsiyalari aksiyalar va obligatsiyalar kabi likvid aktivlardan iborat bo'lganligi sababli, investorlar o'z sarmoyalarini tezda sotish yoki almashtirish imkoniyatiga ega.

3. Moliyaviy tahlil imkoniyatlari - portfel investorlari bozordagi tendensiyalarni va iqtisodiy ko'rsatkichlarni tahlil qilish orqali o'z sarmoyalarini optimallashtirish imkoniyatiga ega. Biroq, portfel investitsiyalarining ham o'ziga xos kamchiliklari bor. Bozorning o'zgaruvchanligi va iqtisodiy sharoitlarning noaniqligi investorlar uchun xavf

tugʻdirishi mumkin. Shuningdek, portfelni samarali boshqarish uchun yuqori darajadagi moliyaviy bilim va tajriba talab etiladi.

Ijtimoiy masʼuliyatli investitsiyalar - bu investorlarning nafaqat moliyaviy foyda olishni, balki ijtimoiy va ekologik masalalarga ham eʼtibor beradigan sarmoyalaridir. Ijtimoiy masʼuliyatli investitsiyalar investorlar uchun ijtimoiy jihatdan masʼuliyatli korxonalarga, ekologik barqaror loyihalarga yoki ijtimoiy rivojlanishga qaratilgan tashabbuslarga sarmoya kiritishni anglatadi. Ijtimoiy masʼuliyatli investitsiyalar ning asosiy afzalliklari:

1. Ijtimoiy taʼsir
2. Brend obroʻsi
3. Yangi imkoniyatlar

Ijtimoiy masʼuliyatli investitsiyalar investorlar uchun oʻz sarmoyalarining ijtimoiy taʼsirini hisobga olish imkonini beradi. Bu turdagi investitsiyalar orqali investorlar nafaqat moliyaviy foyda, balki ijtimoiy yaxshilanishlarga hissa qoʻshishi mumkin. Ijtimoiy masʼuliyatli investitsiyalar orqali korxonalar oʻz brend obroʻsini oshirish imkoniyatiga ega [3]. Ijtimoiy jihatdan masʼuliyatli faoliyat yurituvchi kompaniyalar mijozlar va jamiyat tomonidan koʻproq qadrlanadi. Ijtimoiy masʼuliyatli investitsiyalar yangi bozorlarni ochishi va innovatsion yechimlarni rivojlantirishga yordam berishi mumkin. Biroq, Ijtimoiy masʼuliyatli investitsiyalar ham muammolarga duch kelishi mumkin. Baʼzi investorlar ijtimoiy maqsadlarni moliyaviy rentabellikdan ustun qoʻyishlarini tanqid qilishi mumkin. Shu bilan birga, ijtimoiy masʼuliyatli loyihalarni aniqlashda qiyinchiliklar mavjud boʻlishi mumkin.

Investitsion strategiyalar har bir investor va korxona uchun muhim ahamiyatga ega. Ular moliyaviy maqsadlarga erishish, rentabellikni oshirish va raqobatbardoshlikni taʼminlashda asosiy rol oʻynaydi. Ushbu maqolada har bir strategiyaning afzalliklari va kamchiliklarini koʻrib chiqamiz, shuningdek, ularning korxona rentabelligi, raqobatbardoshligi va uzoq muddatli barqarorligiga taʼsirini tahlil qilamiz.

Toʻgʻridan-toʻgʻri investitsiyalar koʻpincha yuqori daromad keltirishi mumkin, chunki investorlar yangi bizneslarni qoʻllab-quvvatlash orqali oʻz sarmoyalarini oshirish imkoniyatiga ega boʻlishadi. Investorlar toʻgʻridan-toʻgʻri sarmoya kiritgan korxonalarda

faol ishtirok etishlari mumkin, bu esa ularga boshqaruv jarayonida qatnashish imkonini beradi. To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar ko'pincha yuqori risk bilan bog'liq. Yangi korxonalar muvaffaqiyatsiz bo'lishi mumkin, bu esa investorlarning sarmoyalarini yo'qotishiga olib keladi. Odatda, to'g'ridan-to'g'ri investitsiya strategiyalari kam diversifikatsiyani ta'minlaydi, bu esa risklarni oshirishi mumkin. Bu strategiya korxonaning rentabelligini oshirishga yordam berishi mumkin, ammo yuqori risk darajasi raqobatbardoshlikni pasaytirishi va uzoq muddatli barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Portfel strategiyalari investorlarni turli xil aktivlarga sarmoya kiritishga imkon beradi, bu esa risklarni kamaytiradi. Diversifikatsiya orqali investorlar bozor tebranishlaridan kamroq ta'sirlanadilar, bu esa uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlaydi. Portfel strategiyalari ko'pincha yuqori daromad olish imkoniyatini kamaytiradi, chunki sarmoyalar turli xil aktivlar o'rtasida taqsimlanadi. Portfelni samarali boshqarish uchun ko'p vaqt va resurslar talab etiladi [4]. Portfel investitsiya strategiyalari korxonaning raqobatbardoshligini oshirishi va barqarorligini ta'minlashi mumkin, lekin rentabellik ko'pincha o'rtacha darajada qoladi.

Ijtimoiy mas'uliyatli investitsiyalar korxonaning ijtimoiy obro'sini oshirishi va mijozlar o'rtasida ishonchni kuchaytirishi mumkin. Ushbu strategiyalar ekologik va ijtimoiy masalalarga e'tibor berish orqali barqaror rivojlanishga hissa qo'shadi. Ijtimoiy mas'uliyatli investitsiyalar ba'zida foydali sarmoya imkoniyatlarini cheklashi mumkin. Ijtimoiy mas'uliyatli loyihalar ko'pincha yuqori xarajatlarni talab qiladi, bu esa rentabellikni pasaytirishi mumkin. Ushbu strategiya korxonaning uzoq muddatli barqarorligini oshirishi va ijtimoiy masalalarga e'tibor berish orqali raqobatbardoshlikni kuchaytirishi mumkin, ammo rentabellik ba'zida past bo'lishi mumkin.

Qisqa muddatli strategiyalar tezkor foyda olish imkoniyatini beradi. Uzoq muddatli strategiyalar korxonaning barqaror o'sishini ta'minlaydi. Qisqa muddatli strategiyalar bozor tebranishlariga juda sezgir bo'lishi mumkin. Uzoq muddatli strategiyalar natijalarini ko'rish uchun vaqt talab qilishi mumkin. Qisqa muddatli strategiyalar korxonaning rentabelligini oshirishi mumkin, lekin uzoq muddatda barqarorlikni saqlash qiyin bo'lishi

mumkin. Uzoq muddatli strategiyalar esa barqaror o'sishni ta'minlashi bilan birga, raqobatbardoshlikni oshirishda ham yordam beradi.

Aktivlarni boshqarish strategiyalari investorlarning portfellarini yanada samarali boshqarishga yordam beradi. Boshqarish jarayonida risklarni aniqlash va kamaytirish imkoniyatlari mavjud. Aktivlarni boshqarish murakkab jarayon bo'lib, ko'p vaqt va resurslarni talab qiladi. Bozor sharoitlari tez o'zgarishi mumkin, bu esa boshqarish strategiyalarini yangilash zaruratini tug'diradi. Aktivlarni boshqarish strategiyalari korxonaning rentabelligini oshirishga yordam beradi, raqobatbardoshlikni kuchaytiradi va uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlaydi.

Investitsion strategiyalarni tanlash jarayoni murakkab va ko'p jihatdan investorning maqsadlariga, bozor sharoitlariga, iqtisodiy tendensiyalarga hamda korxonaning ichki resurslariga bog'liq. Ushbu omillarni chuqur tahlil qilish, muvaffaqiyatli investitsiya qarorlarini qabul qilishda muhim ahamiyatga ega.

Bozor sharoitlari investitsion strategiyani tanlashda birinchi darajali ahamiyatga ega. Bozorning holati - bu iqtisodiy o'sish, inflyatsiya darajasi, foiz stavkalari va boshqa makroiqtisodiy ko'rsatkichlar bilan bog'liq [5]. Masalan, iqtisodiy o'sish davrida aksiyalar bozorida narxlar oshishi mumkin, bu esa investorlarni aksiyalarga sarmoya kiritishga undaydi. Aksincha, iqtisodiy inqiroz yoki resessiya davrida xavf-xatarni kamaytirish maqsadida investorlar ko'proq himoyalangan aktivlarga, masalan, obligatsiyalarga yoki qimmatbaho metallarga sarmoya kiritishni afzal ko'rishlari mumkin.

Iqtisodiy tendensiyalar, jumladan, sektoral o'sish sur'atlari, texnologik rivojlanish va iste'molchilar talabidagi o'zgarishlar ham investitsion strategiyalarni tanlashda muhim rol o'ynaydi. Masalan, yangi texnologiyalar rivojlanayotgan sohalarda investitsiya qilish imkoniyatlarini yaratadi. Investorlar innovatsion kompaniyalar yoki startaplarni qo'llab-quvvatlash orqali yuqori rentabellik olish imkoniyatiga ega bo'lishi mumkin. Biroq, bunday investitsiyalar yuqori risk bilan bog'liq bo'lishi mumkin, shuning uchun investorlar ehtiyotkorlik bilan yondashishlari kerak.

Korxonaning ichki resurslari - bu moliyaviy resurslar, inson kapitali, texnologik imkoniyatlar va boshqaruv tizimining samaradorligi. Bu omillar investitsion strategiyaning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun zarur. Masalan, korxona kuchli moliyaviy

resurslarga ega bo'lsa, u yuqori riskli investitsiyalarga kirishishi mumkin. Biroq, agar ichki resurslar cheklangan bo'lsa, investorlar ehtiyotkorlik bilan yondashib, kam riskli aktivlarga sarmoya kiritishni afzal ko'rishlari kerak.

Raqobat muhiti ham investitsion strategiyalarni tanlashda muhim omil hisoblanadi. Raqobatbardosh bozor sharoitida korxonalar o'z pozitsiyalarini saqlab qolish uchun innovatsiyalar va samaradorlikni oshirishga intilishlari kerak. Investorlar raqobatbardosh kompaniyalarni tanlash orqali o'z sarmoyalarini himoya qilishlari va rentabellikni oshirishlari mumkin.

Moliya tahlili - bu korxonaning moliyaviy holatini baholash jarayoni bo'lib, u investitsion strategiyani tanlashda muhim rol o'ynaydi. Investorlar moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish orqali korxonaning daromadlari, xarajatlari va foydasi haqida ma'lumot olishlari mumkin. Bu ma'lumotlar asosida investorlar korxonaning o'sish potentsialini baholashlari va sarmoya kiritishni rejalashtirishlari mumkin.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, turli investitsion strategiyalarni tahlil qilish va ularning korxona samaradorligiga ta'siri muhim masala bo'lib, bu jarayon investorlar va menejment uchun strategik qarorlar qabul qilishda yo'naltiruvchi omil hisoblanadi. Har bir investitsion strategiya o'ziga xos xususiyatlarga, risk darajasiga va rentabellik potentsialiga ega. Maqolada ko'rib chiqilgan strategiyalar - aksiyalarga sarmoya kiritish, obligatsiyalar, ko'chmas mulk, startaplar va diversifikatsiya - har biri korxonaning moliyaviy natijalariga va uzoq muddatli barqarorligiga turlicha ta'sir ko'rsatishi mumkin. Masalan, aksiyalarga sarmoya kiritish yuqori rentabellik imkoniyatlarini taqdim etishi bilan birga, yuqori risklarni ham keltirib chiqaradi. Boshqa tomondan, obligatsiyalar kamroq risk bilan barqaror daromad manbai sifatida xizmat qiladi. Shuningdek, investitsion strategiyalarning muvaffaqiyati ko'plab omillarga bog'liq, jumladan, bozor sharoitlari, iqtisodiy tendensiyalar va korxonaning ichki resurslari. Ushbu omillarni chuqur tahlil qilish va to'g'ri strategiyani tanlash orqali korxonalar o'z samaradorligini oshirishlari, raqobatbardoshligini ta'minlashlari va investorlar uchun yuqori rentabellikni taqdim etishlari mumkin. Umuman olganda, turlik investitsion strategiyalarni samarali boshqarish va ularning ta'sirini to'g'ri baholash korxonaning muvaffaqiyatli rivojlanishi

uchun zarurdir. Bu jarayon investitsiyalarni optimallashtirish va korxonaning moliyaviy barqarorligini oshirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xujamkulov D.Yu., Ismailov D.A. Investitsiya loyihalarini boshqarish. O'quv qo'llanma. – T.: TDIU, 2019. – 295 b
2. Bekmurodov A.SH., Karriyeva YA.K., va boshqalar. Xorijiy investitsiyalar. O'quv qo'llanma. – T.: Iqtisodiyot, 2011. – 192 b.
3. Vahobov A.V., Xajibakiyev SH.X., Mo'minov N.G. Xorijiy investitsiyalar. O'quv qo'llanma. – T.: Moliya, 2010. – 328 b.
4. Nosirov E.I., Mamatov B. S., Shoislomova N.Q., Sharifxodjaeva K.U. Investitsiya risklarini boshqarish. O'quv qo'llanma. – T.: Fan va texnologiya, 2011. – 148 b.
5. Ergasheva SH., Uzoqov A. Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish. O'quv qo'llanma. – T.: Iqtisod-moliya, 2008. – 208 b.